

Araştırma Makalesi/Research Article

Romalıların Doğu'ya Yönelişinin Başlangıcı ve Illyria Kraliçesi Teuta

Alican Doğan *

(ORCID: 0000-0001-5658-2183)

Makale Gönderim Tarihi
11.08.2023

Makale Kabul Tarihi
28.08.2023

Atf Bilgisi/Reference Information

Chicago: Doğan, A., "Romalıların Doğu'ya Yönelişinin Başlangıcı ve Illyria Kraliçesi Teuta", *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 8/ Özel Sayı: Dr. Recep Yaşa'ya Armağan: 2526-2547.

APA: Doğan, A. (2023). Romalıların Doğu'ya Yönelişinin Başlangıcı ve Illyria Kraliçesi Teuta. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 8 (Özel Sayı: Dr. Recep Yaşa'ya Armağan), 2526-2547.

Öz

Antik dönemde Adriyatik Denizi'nin doğusunda, Illyria adıyla bilinen bölgede birbirleriyle çok az kültürel ve etnik bağları olan, birbirlerinden bağımsız kabileler yaşamıştır. Hellen ve Romalı yazarlar Illyria'yı vahşi ve izole bir bölge gibi algıladıklarından, Illyria meseleleri ve onların diğer halklarla olan etkileşimleri hakkında verdikleri bilgiler genelde sınırlıdır. Her ne kadar Illyria tarihine dair detaylar halen belirsizliğini korusa da arkeolojik ve epigrafik kanıtlar sayesinde Illyrialıların kökenleri, dilleri, yaşam tarzları ve komşu halklarla olan ilişkileri hakkındaki bilgilerimiz gün geçtikçe artmaktadır. Tarihsel kaynaklarda korsanlık eylemleri ile ön plana çıkan Illyrialıların, geçimlerini bu yoldan sağladıkları konusunda antik yazarlar birtakım anekdotlar sunmuşlardır. Korsanların Adriyatik ve İon Denizi'ndeki yağmacı tavırları, İtalya ve Hellas'tan

---

* Dr. Öğr. Üyesi, Milli Savunma Üniversitesi, Kara Harp Okulu, Tarih Bölümü, Türkiye, acdogan@kho.msu.edu.tr.

Assist. Prof. Dr., National Defence University, Turkish Military Academy, Department of History, Turkey.

gelen gemileri soymaları ve tüccarları öldürmeleri bir süre sonra Romalılar ve Illyrialıları karşı karşıya getirmiştir. Bununla ilgili olarak Romalıların Adriyatik Denizi'nin doğu kıyısında elde ettiği kontrolün niteliği ve kapsamı, en erken ne zaman başladığı hep bir merak konusu olmuştur.

Roma'nın doğu yönünde yayılışının anlaşılmasında, Kraliçe Teuta önemli bir kişiliktir. Onun hakimiyet döneminin (MÖ yaklaşık 231-227), Romalıların Adriyatik Denizi'nin doğusundaki bölgelere ilk askeri müdahalesinin ve Illyria halklarının Roma nüfuzuna girme sürecinin başlangıcı olduğu ileri sürülebilir. Savaşın sebebi çoğunlukla korsanlık faaliyetlerine bağlansa da esasen kaynaklar, Teuta ve Romalılar arasındaki savaşın patlak vermesine ilişkin çelişkili bilgiler vermektedir. Bu çalışmanın amacı, Kraliçe Teuta ve savaşta ki rolüne odaklanarak Romalıların Adriyatik'e müdahale etmelerindeki temel motivasyonları hakkında birtakım çıkarımlarda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Illyria, Roma, Teuta, Savaş, Doğu.

The Beginning of Roman Eastward Expansion and Illyrian Queen Teuta

Abstract

In ancient times, the region known as Illyria to the east of the Adriatic Sea was inhabited by various independent tribes with very few cultural and ethnic ties to each other. Ancient Greek and Roman authors perceived Illyria as a wild and isolated region, which led to limited information about Illyrian affairs and their interactions with other peoples. While the details of Illyrian history remain obscure, our knowledge about their origins, languages, lifestyles, and relationships with neighbouring peoples is gradually increasing thanks to archaeological and epigraphic evidence. In ancient sources, the Illyrians were notorious for their acts of piracy, and ancient authors even provided anecdotes suggesting that they sustained their livelihood through such activities. The pirates' raiding behaviour in the Adriatic and Ionian Seas, where they plundered ships from Italy and Hellas, and their attacks on traders eventually brought Romans and Illyrians into conflict. In this regard, the nature and extent of Roman control over the eastern coast of the Adriatic Sea, as well as when it began at the earliest, have always been subjects of curiosity.

Teuta, Queen Regent of Illyria holds significant importance in understanding the expansion of Rome towards the east. It can be argued that her reign (*ca.* 231-227 BCE) marked the beginning of the first military intervention by the Romans in the regions east of the Adriatic Sea and the initiation of the process of Illyrian peoples coming under Roman influence. While piracy activities are often cited as the cause of the war, sources present conflicting information regarding the outbreak of the war between Teuta and the Romans. The aim of

this study is to make certain inferences about the underlying motivations of Roman intervention in the Adriatic by focusing on Queen Teuta and her role in the war.

Keywords: Illyria, Rome, Teuta, War, East.

Giriş

Antik dönemde Adriyatik Denizi'nin doğusunda, Illyria adıyla bilinen bölgede birbirleriyle çok az kültürel ve etnik bağları olan, birbirlerinden bağımsız kabileler yaşamıştır. Illyria'nın antik dönem tarihi de büyük ölçüde Hellen ve Romalı yazarlar tarafından aktarılmıştır.¹ Antik kaynaklardan 'Illyrialılar' adının geniş bir coğrafyada yaşayan, farklı halklar için kullanılan genel bir terim olduğu anlaşılmaktadır. Illyria kralı Agron (MÖ 250-231) Makedonia ve Epeiros'taki güç dinamiklerinin zayıflaması sonucu oluşan otorite boşluğundan yararlanmıştır. Kral, Epeiros, Korkyra, Epidamnos ve Pharos'u ele geçirmiş, stratejik noktalara garnizonlar yerleştirmiş, oluşturduğu güçlü donanma ve orduyla Adriyatik'in doğusunda geniş bir bölgeyi kontrol eder hale gelmiştir. Illyrialıların, küçük ve hızlı savaş gemileriyle Adriyatik Denizinde Hellenlere ve Romalılara ait gemileri yağmalamaları da -korsanlık yapmaları- olasılıkla bu dönemde artmıştır. Illyria kralı Agron, MÖ 231 yılında Aitolialılar üzerine yapılan başarılı seferin kutlamaları sırasında o kadar çok içmiştir ki bildirildiğine göre akciğer zarı iltihabından birkaç gün içinde ölmüştür. Böylece, kralın ölümü üzerine karısı Teuta (Τεύτα), üvey oğlu Pinneus'un naibi olarak tahta çıkmıştır. Ancak Teuta (MÖ yak. 231-227) yönetim işlerinde tecrübesiz olduğundan, idari işleri bir süre de olsa güvendiği dostlarına bırakmak durumunda kalmıştır.²

¹ Strabon, *Geography*, Cambridge, 1924, VII. 5. 1-12; Plinius, *Natural History*, Cambridge, 1942, III. 22. 144; III. 26. 150-152; Skylaks, *Seyrüsefer*, Antalya, 2016, 21-27; Danijel Džino, "Appian's Illyrike, The Final Stage of the Roman Construction of Illyricum", *Istrazivanja Journal of Historical Researches*, 27/27 (2016), s. 71-72; Marjeta Šašel Kos, "Illyria and Illyrians", *The Encyclopedia of Ancient History*, Eds. R. S. Bagnall, K. Brodersen, C. B. Champion, A. Erskine, S. R. Huebner, Wiley-Blackell, 2012, s. 1.

² Appianos, *Roman History*, Cambridge, 2019, IX. 2. 2-3; IX. 2. 7; Polybios, *The Histories*, Cambridge, 2010, II. 2. 2-11; II. 4. 6-8; Cassius Dio, *Roman History*, Cambridge, 1914, XII. 49. 3; Cecil Torr, *Ancient Ships*, Cambridge, 1895, s. 115-116; Nicholas Hammond, "Illyris,

Teuta'nın Genişleme Politikası ve Roma'nın Illyria'ya Müdahalesi

Illyrialıların güçlerine güç katmaları Teuta zamanında devam etmiştir. etmiştir. Teuta'nın kısa süren hükümlanlığı hakkında detaylı bilgilere Polybios, Appianos ve Cassius Dio'nun -birçok noktalarda birbirleriyle çelişmeler de- eserlerinde rastlanılmaktadır. Polybios, Illyria-Roma çatışmasının hafife alınacak bir konu olmadığını vurgulayarak Teuta'nın Teuta'nın başa geçtikten sonra ilk icraatının, diğer bölgelerde olup bitenlere aldırış etmeden -adeta Teuta'yı muhakeme eksikliğiyle suçlarcasına- adamlarına karşılaştıkları her gemiyi yağmalamaları için yetki verdiğini, ardından büyük bir donanma oluşturduğunu ve komutanlarına tüm deniz kıyısına düşmanlarıymış gibi davranmalarını emrettiğini aktarmaktadır.³ Eğer bu bilgiler doğruysa Kraliçe Teuta tarafından onaylı bir korsanlığın başlatıldığı, genişleme ve yağma politikasının izlendiği ileri sürülebilir.

Teuta'nın bilindiği kadarıyla, MÖ yaklaşık 231 yılında ordusuna ve donanmasına verdiği ilk saldırı emri, Peloponnesos'taki Elis ve Messenia topraklarına yöneliktir. Onun bu hamlesinden hareketle kraliçenin güneye doğru bir genişleme politikası izlediği anlaşılmaktadır. Elis ve Messenia'nın konumları gereği deniz kıyıları oldukça geniştir. Bu durum kıyıların savunulmasını zorlaştırmıştır. Güçlü kentler de iç kesimlerde olduğu için ani bir düşman saldırısı karşısında beklenen yardımın gelmesi zaman almıştır. Dolayısıyla Illyrialılar hiçbir direnişle karşılaşmadan söz konusu toprakları rahatlıkla yağmalayıp dönebilmişlerdir. Illyrialıların dönüş yolunda erzak temin etmek amacıyla Epeiros'taki Phoinike'ye ayak bastıkları anlaşılmaktadır. Onlar kentte, Epeirosuların hizmetinde olan 800 kadar Gallialı paralı askerle karşılaşmışlardır. Phoinike'yi kendilerine teslim etmeleri yönündeki teklifin Gallialılar tarafından kabul edilmesi üzerine karaya çıkmışlar; Gallialıların da yardımıyla ani bir baskınla Phoinike'yi ve halkını ele

---

Rome and Macedon in 229-205 B.C.", *The Journal of Roman Studies*, 58/1-2 (1968), s. 4; John Wilkes, *The Illyrians*, Cambridge, 1992, s. 129; Robert Elsie, *The Early History of Albania, Keeping an Eye on the Albanians: Selected Writings in the Field of Albanian Studies*, London, 2015, s. 13. Teuta'nın kimliğine dair ayrıca bkz. Marko Dragić, "Hrvatske povijesne i etnološke predaje o ilirskoj kraljici Teuti", *Nova Prisutnost*, 16/2 (2018), s. 280-281.

³ Polybios, *a.g.e.*, II. 2. 2-3; II. 4. 7-9; Pausanias, *Description of Greece*, Cambridge, 1926, IV. 35. 6-7.

geçirmişlerdir. Durumdan haberdar olan Epeiroslular kenti kurtarmak için bir ordu toplayıp derhal yardıma koşmuşlardır. Kente kentin yakınından geçen nehir düşmanla aralarında kalacak şekilde ordugâhlarını kurmuşlardır. Illyrialıların karşıya geçmelerini önlemek de nehir üzerindeki köprünün tahtalarını sökmek suretiyle kentteki Illyrialıları kuşatmışlardır. Bu sırada Skerdilaïdas'ın⁴ 5.000 Illyrialı ile Antigoneia yakınlarındaki geçidi kullanarak kara yoluyla yaklaştığı haberini alınca Epeiroslular kuvvetlerinin bir kısmını Antigoneia'yı korumak için sevk etmişlerdir. Phoinike önlerinde kalan Epeiroslular hiçbir tedbir alma gereği duymadan, nöbet tutmayı ve gözetlemeyi ihmal edince Illyrialılar kentten geceleyin çıkıp köprüyü onarmışlar; ardından nehri geçerek kendileri için güvenli bir noktada mevzilenmişlerdir. Epeiroslular ise Illyrialıları ancak gün ağardığında fark edebilmiştir. Neticede tarafların kuvvetleri kentin önünde karşılaşmış ve savaşı Epeiroslular kaybetmiştir. Askerlerin birçoğu öldürülürken bir kısmı esir düşmüş veya Atintania yönüne doğru kaçmıştır.⁵

Phoinike'yi kurtarmak için gönderilen ordu Illyrialılar tarafından yok edilince, Epeiroslular büyük bir umutsuzlukla Aitolia ve Akhaia Birliklerine elçiler göndererek yardım talep etmişlerdir. Onlar da Epeirosluların durumuna duyarsız kalmamışlardır. Öyle ki gönderdikleri yardım kuvveti kısa bir süre içinde Helikranon'a ulaşmıştır. Bu sırada Phoinike'yi ellerinde tutan Illyrialılar ise Skerdilaïdas'ın kuvvetleriyle birleşerek Helikranon'a ilerleyip, Epeiroslulara yardıma gelen güçlere yakın bir yerde konuşlanmışlardır. Lakin tam savaşa hazırlandıkları esnada Teuta'dan, Illyrialıların bir kısmının Dardanalılarla birleşip isyan ettiğini bildiren ve en kısa yoldan geri dönmelerini emreden bir haber ulaşınca saldırmaktan vazgeçmişlerdir. Sadece Epeiros topraklarını bir süre yağmalayıp Epeiroslularla bir ateşkes yaparak geri çekilmekle

⁴ Kral Agron'un kardeşi ya da yakın akrabalarından biri olarak kabul edilir. Ancak Skerdilaïdas, Kral Agron'un kardeşi olsaydı, Pinneus'un naipliğini Teuta'nın değil de Skerdilaïdas'ın üstlenmesi gerekirdi. Skerdilaïdas'ın kimliği hakkında bkz. Marjeta Šašel Kos, "The Illyrian King Ballaeus – Some Historical Aspects", *Épire, Illyrie, Macédoine: mélanges offerts au professeur Pierre Cabanes*, Ed. Danièle Berranger, Clermont-Ferrand, 2007, s. 133.

⁵ Polybios, *a.g.e.*, II. 5. 2-8.

yetinmişlerdir. Ateşkes uyarınca, Illyrialılar bir bedel karşılığında Phoinike'yi iade etmişler, esir aldıkları kent sakinlerine özgürlüklerini bağışlayıp köleleri ve yağmaladıkları malları gemilerine yükleyerek yelken açmışlardır. Skerdilaïdas da beraberindeki birliklerle kara yoluyla yoluyla geldiği güzergâhtan geri dönmüştür. Phoinike'nin başına gelenlerin, kıyı bölgesinde yaşayan Hellenleri korkuttuğu anlaşılmaktadır. Öyle ki Hellenler bu sefer tarım ürünleri için değil artık kendilerinin ve kentlerinin güvenlikleri için endişelenmeye başlamışlardır.⁶

Yukarıda aktarılan süreç dikkate alındığında Teuta'nın neden Phoinike'yi ele geçirmek istediği sorgulanabilir. Bu sorunun cevabı Phoinike'nin konumunda gizli olabilir. Phoinike, Epeiros'taki en zengin kent olmakla birlikte aynı zamanda burası Adriyatik'ten geçen ticaret gemileri için de önemli bir merkezdir. Dolayısıyla Teuta'nın stratejik bir yere saldırarak deniz yolları üzerindeki nüfuzunu genişletmeyi umması ve buna bağlı olarak ticari-ekonomik kazanımlar elde etmeyi amaçlamış olması kuvvetle muhtemeldir.⁷

Teuta'nın birliklerini geri çağırması üzerine kurtulan Epeirosular, intikam almak ya da kendilerine yardıma gelenlere teşekkür etmek yerine Teuta'ya elçiler göndermeyi tercih etmişlerdir. Akarnanalılarla birlikte Illyria ile ittifak kurup ve hatta gelecekte Akhaiialılar ve Aitolialılara karşı Illyrialılarla iş birliği yapacaklarını taahhüt etmişlerdir.⁸ Açıkça görüldüğü üzere Teuta'nın gücü Epeiros ve Akarnania liderleri üzerinde bir etki, belki de korku, yaratmıştır. Onlar bu şekilde davranarak Teuta'nın hakimiyetini kabul ettiklerini göstermişlerdir. Hatta kurulan söz konusu ittifaklar Kraliçe Teuta'yı bölgede siyasi ve askeri güç olarak meşrulaştırmıştır.

Öte yandan Teuta'nın bölgedeki faaliyetlerinin İtalya ve Hellas'tan gelen gemileri zor duruma düşürdüğü, yağmalama olaylarının arttığı

---

⁶ Polybios, *a.g.e.*, II. 6. 2-8. Teuta bu kısa seferin sonuçlarından oldukça hoşnut olmalıdır. Çünkü Epeirosular ve Akarnanalılar Illyrialıların müttefiki haline geldiği gibi Epeiros'u kuzeyden istila etmelerini sağlayacak önemli bir geçit olan Atintania'yı almışlardır (Ernst Badian, "Notes on Roman Policy in Illyria (230-201 B.C.)", *Papers of the British School at Rome*, 20 (1952), s. 75).

⁷ Harry Dell, "The Origin and Nature of Illyrian Piracy", *Historia*, 16/3 (1967), s. 356-357.

⁸ Polybios, *a.g.e.*, II. 6. 9-10.

kayda değer bir gerçektir. Illyrialıların korsanlığa yönelmesinin başlıca nedeni, ülkenin engebeli ve ekilebilir alanların yetersiz olmasıdır. Tuz, tahıl, sığır, şarap gibi ürünlerin ticaretinin Adriyatik üzerinden yürütülmesi korsanlığın hem kârlı hem de makul bir iş olarak öne çıkmasına zemin hazırlamıştır.⁹ Bu yüzden Illyrialılar Phoinike'deyken bile deniz kuvvetlerinden bazılarının filodan ayrılarak pek çok Romalı tüccarı soyduğu, öldürdüğü veya esir aldığı anlaşılmaktadır. Bu korsanların faaliyetlerinden zarar gören kentlerin ve tüccarların şikayetlerinin giderek artması ve Dalmaçya kıyılarında ciddi bir gücün ortaya çıkmaya başladığına dair işaretler *Senatusu* harekete geçirmiştir. Romalılar, aldıkları karar doğrultusunda Gaius ve Lucius Coruncanius adındaki iki elçiyi konuyu araştırmak üzere Illyria'ya göndermişlerdir (MÖ 230/229).¹⁰ Romalıların elçileri gönderdiği esnada Teuta, Epeiros'tan dönen gemilerin getirdikleri ganimetlerle ilgilenmektedir. Ele geçirilenlerin miktarı ve güzelliği karşısında hayranlığı öylesine artmıştır ki bu manzara onu Hellenler üzerine bir sefer düzenleme konusunda daha da heveslendirmiş olmalıdır. Ancak mevcut durumda, kendi kontrolündeki topraklarda çıkan iç karışıklık, planlarını ertelemesini gerektirmiştir. Bu yüzden Romalı elçiler deniz yoluyla geldiğinde Teuta'nın, Illyria isyanını hızlı bir şekilde bastırıp Hellenlere ait bir ada kenti- olasılıkla uğrak bir ticaret merkezi- olan ve kendisine boyun eğmeyen Issa'yı kuşatmakla meşgul olduğu anlaşılmaktadır.¹¹ Aslında Romalıların Issa'ya yönelmelerinin bir sebebi de Issalıların Teuta'ya karşı Roma'dan yardım istemek üzere elçiler göndermeleridir.¹²

Romalı elçilerin Teuta ile görüşmesinin tasvir edildiği detaylara geçmeden önce anlatının bazı durumlarda inandırıcılıktan uzaklaştığını vurgulamak gerekir. Çünkü 'dürüst' Romalılar ve 'barbar'

⁹ Strabon, *a.g.e.*, VII. 5. 6; Wilkes, *a.g.e.*, s. 113-114.

¹⁰ Roma'nın önde gelen ve *Senatusun* en önemli üyelerinden olan ilgili kişilerin sadece korsan saldırılarını araştırmak için gönderildiğine inanmak zordur. Böylesine bir komisyonun daha önemli bir diplomatik görevi olmalıdır (Gerold Walser, "Die Ursachen des Ersten Römischen-Illyrischen Krieges", *Historia*, 2/3 (1954), s. 311). Elçilerin, Teuta ile görüşmek üzere ne zaman gönderildiğine dair ayrıca bkz. Maurice Holleaux, *Études d'épigraphie et d'histoire Grecques, Volume IV: Rome la Macédoine et l'Orient Grec*, Paris, 1952, s. 1-25.

¹¹ Polybios, *a.g.e.*, II. 8. 2-6.

¹² Walser, *a.g.m.*, s. 316-317. Krş. Appianos, *a.g.e.*, IX. 2. 7. 17-19.

kraliçe arasındaki zıtlık o kadar çarpıcı bir şekilde çizilmiştir ki anlatı suçlama üzerine inşa edilmiştir. Buna göre Teuta, elçileri huzuruna kabul kabul ettiğinde onlar ilk olarak Romalılara karşı işlenen suçlardan bahsetmişlerdir. Adriyatik ve İon Denizi'ndeki Romalılara ait gemilerin gemilerin korsanlar tarafından yağmalandığını, Roma'nın ticari çıkarlarının¹³ zarar gördüğünü ve zararlarının giderilmesi gerektiğini bildirmişlerdir. Elçilerin sözlerini, kibirli ve otoriter bir tavırla dinleyen Teuta konuşma sonlandığında krallık olarak Roma'ya hiçbir zarar vermeyeceklerini taahhüt etmiştir. Fakat bireysel zararlara gelince korsan saldırılarını engellemenin kendi elinde olmadığını ve hatta Illyria Illyria krallarının bile tebaalarının denizden ganimet elde etmesini engellemesinin geleneklere aykırı olduğunu söylemiştir.¹⁴ Korsanlığın engellenemeyeceğine dair bu anekdot, Dalmaçya kıyılarının ekilebilir alanlarının kısıtlı olması ve aşırı nüfus nedeniyle Illyrialıların yiyecek vb. temin etmeleri, yani hayatta kalmaları için bu tarz baskınlarda bulunmak zorunda olduklarına bir vurgu niteliğindedir.¹⁵ Anlatının devamında Polybios, elçilerden genç olanının, Teuta'nın sözleri karşısında öfkelenmiş olduğunu ve dürüstçe fakat yersiz bir açık sözlülükle şu sözleri sarf ettiğini aktarmaktadır: "Ey Teuta, Romalıların takdire şayan bir geleneği vardır; o da haklarını çiğneyenleri açıkça cezalandırmak ve haksızlığa uğrayanların yardımına koşmaktır. Tanrı'nın izniyle, krallarının Illyrialılara karşı olan geleneklerini düzeltmen için seni zorlayacağımızdan emin olabilirsiniz."¹⁶ Elçilerle kraliçe arasındaki konuşma 'barbarların vahşiliği ile Romalıların medeniliğini' ortaya koyan ahlakçı tarih yazımının bir örneğidir.¹⁷ Polybios'un eserinin savaştan çok sonra yazıldığından Teuta ve elçiler arasındaki konuşmanın gerçek olma ihtimali düşüktür. Ancak diyalogun az da olsa gerçeklik payı olduğu düşünülürse elçinin savaş ilanı niteliğindeki mesajı Teuta'yı öfkelenmiş olmalıdır. Olasılıkla bu

¹³ Romalıların bölgesel çıkarları ve politikaları için ayrıca bkz. Erich Stephen Gruen, *The Hellenistic World and The Coming of Rome*, London, 1984, s. 366-368.

¹⁴ Polybios, *a.g.e.*, II. 8. 6-9; Appianos, *a.g.e.*, IX. 2. 3; Elsie, *a.g.e.*, s. 13; Florus, *Epitome of Roman History*, Cambridge, 1929, I. 21.

¹⁵ Dell, *a.g.m.*, s. 357.

¹⁶ Polybios, *a.g.e.*, II. 8. 10-12. Roma elçisinin cevabı, *Senatusun* değil elçilerin savaşa karar verdiğini göstermektedir. Elçiler sağ salım geri dönmüş olsalardı bile savaş muhtemelen yine çıkacaktır. Çünkü *Senatusun* kararında genelde elçilerin tavsiyeleri etkili olmaktadır (Badian, *a.g.m.*, s. 76).

¹⁷ Walser, *a.g.m.*, s. 311.

yüzdenden elçiler gemiyle ayrılmak üzereyken, Teuta sonuçlarını düşünmeden ve kurallara aykırı olarak, cüretkâr konuşan elçiyi üzere adamlarını göndermiştir.¹⁸ Aslında, bu anlatıda elçinin kesin öldürüldüğüne dair bir bilgi de yoktur.¹⁹ Polybios, elçinin adını açıkça zikretmeden, adamların elçiyi öldürmek üzere gönderildiğini aktarmaktadır. Yani bu husus elçinin Teuta tarafından öldürülmemiş olma ihtimalini akıllara getirmektedir. Eğer öyleyse Romalılar, savaş açma noktasında bunu bahane olarak kullanmış olabilirler.²⁰ yandan Issa'daki süreçle ilgili olarak Appianos olayları her ne kadar Agron'a atfetme gibi bir yanlışlığa düşmüşse de elçilerin ismi ile ilgili kayda değer bir anekdot vermektedir. Bildirdiğine göre, elçiler henüz denizdeyken Illyrialılara ait bir gemi gönderilerek Issa elçilerinden biri olan Kleomporos ile Romalı elçi Coruncanius öldürülmüş, diğerleri de kaçmıştır.²¹ Bu bilgilere benzer bir aktarımda bulunan Cassius Dio da Teuta'nın doğuştan gelen pervasızlığı ve sahip olduğu güç nedeniyle kibrinin arttığını, cesaretinin bir sonucu olarak elçilere saygılı davranmadığını belirtmektedir. Ayrıca kraliçenin yaptıklarıyla gurur duyduğunu, Polybios ve Appianos'tan farklı olarak, elçilerden bazılarının hapse atıldığını diğerlerinin de rahatça konuştukları için öldürüldüğünü vurgulamaktadır.²² Neticede elçiler öldürülmüş olsun ya da olmasın,²³ korsanlık faaliyetleri ve Teuta'nın tavrının Romalıları kışkırttığı bir gerçektir. Aynı şekilde, Adriyatik kıyılarından gelebilecek bir saldırının Romalılar için tehlikeli olabileceğini fark etmiş olmaları ve tedbir almaları gerektiğini düşünmüş olmaları da ihtimal dahilindedir. Kısacası, bu durumu Illyria'nın işgalinde haklı bir neden olarak gören Romalılar MÖ 229/228 yılında Illyria kraliçesine savaş

¹⁸ Polybios, *a.g.e.*, II. 8. 12-13.

¹⁹ Florus, elçilerin kurbanlık hayvanlar gibi baltayla katledildiğini, gemilerin komutanlarının yakılarak öldürüldüğünü, emri verenin de Teuta olduğunu ifade etmektedir. Bkz. Florus, *a.g.e.*, I. 21.

²⁰ Maurice Holleaux, *Rome, La Grèce et Les Monarchies Hellénistiques au IIIe Siècle avant J.-C. (273-205)*, Paris, 1921, s. 101.

²¹ Appianos, *a.g.e.*, IX. 2. 7.

²² Cassius Dio, *a.g.e.*, XII. 49. 3-4. Livius'a göre, Romalı elçilerden biri öldürülmüştür. Bkz. Livius, *History of Rome*, Volume IV, Books: 8-10, Translated by Benjamin Oliver Foster, Cambridge, 1926, *periochae* 20.

²³ Suikast girişimi olmasaydı bile savaşın çıkabileceğine dair ayrıca bkz. Karl Ernst Petzold, "Rom und Illyrien: Ein Beitrag zur Römischen Außenpolitik im 3. Jahrhundert", *Historia*, 20/2-3 (1971), s. 202.

açmışlardır. Vakit kaybetmeden de sefer hazırlıklarına başlayıp bölgeye ilk defa bir donanma ve ordu göndermişlerdir.²⁴

Cassius Dio, Teuta'nın Romalıların kendisine savaş açtığını öğrendiğinde paniğe kapıldığını, tutsakları geri vereceğine söz verirken verirken öldürülenler konusunda kendini savunmaya çalıştığını, elçilerin elçilerin haydutlar tarafından öldürüldüğünü Romalılara bildirdiğini ifade etmektedir.²⁵ Onun bu tavrı, Teuta'nın başta Romalılara söyledikleri konusunda dürüst davranmadığı ve zaman kazanmak niyetinde olduğu ya da Romalılarından herhangi bir saldırı beklemediği gibi hususları düşündürmektedir. Ancak gelişmeler Teuta'nın Romalılar Romalılar karşısında hazırlıksız yakalandığına işaret etmektedir. Öyle ki Polybios'tan öğrenildiği kadarıyla Teuta'nın, sefer için uygun mevsimsel mevsimsel koşullar oluştuğunda gemi sayısını öncekinden daha fazla artırarak donanmasına büyük bir deniz seferi emri verdiği ve onları Romalılara karşı değil de Hellas kıyılarına gönderdiği görülmektedir. Hatta donanmanın bir kısmı açık denizden doğrudan Korkyra'ya yelken açarken, bir kısmı da su ve erzak temin etme bahanesiyle Epidamnos limanına yanaşmıştır. Epidamnos'a gitmelerindeki asıl amaç burayı ele geçirmektir. Epidamnoslular, gelenlerin niyetlerinden şüphe etmeyerek onları içeri almışlardır. Illyrialılar, su küplerinin içine gizledikleri hançerlerle kale kapısındaki muhafızları etkisiz hale getirerek burayı ele geçirmişlerdir.²⁶ Hatta gemilerdeki diğer askerlerin de hızlı bir şekilde karaya çıkması surların büyük kısmının zapt edilmesini sağlamıştır. Bu beklenmedik saldırı karşısında gafil avlanan halk derhal silaha sarılmış ve büyük bir direniş sonucunda Illyrialıları kentten çıkarmayı başarmışlardır. Kendi ihmalleri yüzünden neredeyse kenti kaybetme tehlikesiyle karşı

---

²⁴ Polybios, *a.g.e.*, II. 8.13; Peter Sidney Derow, "Klemporos", *Phoenix*, 27/2 (1973), s. 127-128; Ali Güveloğlu, "Roma Illyria İlişkilerinde İlk Dönem (M.Ö. 230-35)", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 28/46 (2009), s. 307. Orosius, Romalılar ve Illyrialılar arasındaki savaşın sebebini Romalı elçilerin öldürülmesine bağlamaktadır. Aktardığına göre zalimce bir savaş başlatan Romalılar, kasabaların çoğunu yok edip, Illyrialıları teslim olmaya zorlamışlardır (Orosius, *Seven Books of History Against the Pagans*, Translated with introduction and notes by A. T. Fear, Liverpool, 2010, IV. 13. 2). Savaşın Romalıların elçilerin öldürülmesine verdikleri tepkiden kaynaklandığı ve Romalıların aslında Illyria Krallığı'nı yıkmaya ya da ilhak etmeye değil, Illyria'yı bölmeye odaklandıkları söylenebilir (Danijel Džino, *Illyricum in Roman Politics 229 BC-AD 68*, Cambridge, 2010, s. 50).

²⁵ Cassius Dio, *a.g.e.*, XII. 49. 5-6.

²⁶ Polybios, *a.g.e.*, II. 9. 2-4.

karşıya kalan Epidamnoslular büyük bir cesaret sergilemişlerdir. Bunun üzerine Illyrialı komutanlar aceleyle oradan ayrılıp Korkyra kuşatmasındaki ana Illyria filosuna katılmak için yola çıkmışlardır (MÖ 229).²⁷ Polybios'un Illyrialılara ait gemilerden bazılarının kendi ana filodan ayrılıp Epidamnos'a yelken açtığına dair anlatısı, seferinin önceden planlanmış bir kuşatma olmadığı izlenimini vermektedir.

Korkyra'da da Epidamnos'takine benzer bir durumun yaşandığı görülmektedir. Halkın şaşkınlığı içinde karaya çıkan Illyrialılar kenti kuşatmışlardır. Bu aşamada büyük bir sıkıntı ve umutsuzluk içinde oldukları anlaşılan Korkyralıların, Hellen kentleri Apollonia ve Epidamnos'a ve ayrıca Akhaialılara ve Aitolialılara elçiler göndererek onlardan yardım istemişlerdir. Elçileri dinleyen söz konusu halklar bu isteği kabul ederek bölgeye mürettebatlarıyla birlikte Akhaialılara ait 10 gemi gönderme kararı alıp, Korkyra'daki kuşatmayı kaldırma umuduyla birkaç gün içinde yola çıkarmışlardır.²⁸

Tüm bunlar olup biterken Akarnanalılar, aralarında daha önce yaptıkları anlaşma uyarınca Illyrialılara 7 gemiden oluşan bir destek kuvvet göndermişlerdir. Illyria ve Akarnania kuvvetleri ile Korkyra'ya yardıma gelen Akhaialılara ait savaş gemileri Korkyra'nın güneyinde yer alan Paksos Adası açıklarında çarpışmışlardır.²⁹ Illyrialılar, gemilerini yan yana dizerek birbirlerine bağlamak suretiyle bir tür savunma taktiği uygulamışlardır. Düşmana ait gemiler kendilerinininkine çarptığında Illyrialılar, düşman gemilerinin güvertelerine atlayarak Akhaialıları yenmişlerdir.³⁰ Illyrialılar bu şekilde 4 *quadriremi* ele geçirip, bir *quinqueremeyi* batırmış; diğer gemiler ise savaşmayı bırakıp rüzgârın da yardımıyla kaçmışlardır.³¹ Anlaşıldığı kadarıyla, MÖ 229 yılındaki bu savaşta, müttefik Aitolia ve Akhai birliklerine karşı büyük bir deniz zaferi kazanılmıştır.

²⁷ Polybios, *a.g.e.*, II. 9. 4-7.

²⁸ Polybios, *a.g.e.*, II. 9.7-9.

²⁹ Polybios, *a.g.e.*, II. 10. 2-3; Marjeta Šašel Kos, "The Roman Conquest of Illyricum (Dalmatia and Pannonia) and the Problem of the Northeastern Border of Italy", *Studia Europaea Gnesnensia*, 7 (2013), s. 176.

³⁰ Polybios, *a.g.e.*, II. 10. 3-5.

³¹ Polybios, *a.g.e.*, II. 10. 5-6.

Başarılarından son derece memnun olan Illyriyalı kuvvetler, bu kez daha güvenli ve kendilerinden emin bir şekilde Korkyra kuşatmasını sürdürmüşlerdir. Müttefiklerinin geri püskürtülmesiyle umutları kırılan kırılan Korkyralılar ise kuşatmaya bir süre daha dayanabilseler de sonrasında teslim olmak zorunda kalmışlardır. Korkyra, Teuta'nın vassalı vassalı ve Pharos'taki kuvvetlerinin komutanı olan Pharoslu Demetrios Demetrios emrindeki garnizon tarafından işgal edilmiştir. Korkyra'daki Korkyra'daki işlerini bitiren bu ana filo bu kez daha büyük bir güçle yeni yeni bir saldırı için Epidamnos'a yelken açmıştır (MÖ 229). Epidamnos'u Epidamnos'u ele geçirmeye çalışmalarının sebebi, deniz kıyısında stratejik bir konumda olmasıdır. Çünkü burası, İon Denizi'nden kuzeye ve İtalya'ya yapılan yolculuklarda denizcilerin uğrak limanlarından biri olmakla birlikte doğu-batı yönünde ticaret yapan Hellenlere ve Romalılara hizmet etmektedir. Dolayısıyla Epidamnos'un elde tutulması, tıpkı Phoinike'de olduğu gibi, deniz ulaşımı ve söz konusu ticaretin kontrol edilmesi demektir.³² Korkyra'daki zaferiyle Teuta, Korkyra üzerinden Sicilya ve İtalya'ya giden deniz yollarını da kontrol altına almıştır.³³

Teuta'ya ait güçler Korkyra ve Epidamnos'u kuşattığında Romalı *consul* Gnaeus Fulvius beraberindeki 200 gemiyle denizden, *consul* Aulus (Lucius?) Postumius karadan harekete geçmiştir. Gnaeus'un planı, kuşatmayı kaldırmak üzere Korkyra'ya gitmektir. Ancak henüz yardıma gidmeden kentin düştüğü haberini almıştır. Yine de hem neler olup bittiğini öğrenmek hem de Demetrios'un kendisine verdiği bilgilerin doğruluğunu teyit etmek için Korkyra'ya ulaşmıştır.³⁴ Pharoslu Demetrios, aslında Romalıların bölgedeki işbirlikçileridir. Demetrios'un Romalılarla iletişim halinde olduğu bir süre sonra açığa çıkmış, o da Teuta'dan korktuğu -belki de Illyria tahtında gözü olduğu- için Romalılara mektup göndererek kenti ve sorumluluğundaki birliği teslim edeceğini taahhüt etmiştir. Bu noktada Fulvius'un Korkyra'ya öncelik vermesinde Demetrios'un vaatlerinin etkili olmuş olabileceği³⁵ ileri sürülebilir.

³² Strabon, *a.g.e.*, VI. 8; Polybios, *a.g.e.*, II. 10. 7-9; Hammond, *a.g.m.*, s. 2-4.

³³ Wilkes, *a.g.e.*, s. 160.

³⁴ Polybios, *a.g.e.*, II. 11. 2-3; Cassius Dio, *a.g.e.*, XII. 49. 6.

³⁵ *Consul*'ün Korkyra'ya yönelmesinde Demetrios'un payının olmadığı, İssalıların Romalıları siyasi gelişmelerden haberdar ettikleri ve onları müdahaleye teşvik ettiklerine dair bkz. Petzold, *a.g.m.*, s. 219.

Böylece Romalılar Korkyra'ya vardıklarında, Demetrios'un Teuta'ya ihanetiyle kentteki Illyria garnizonu ve Korkyra Romalılara teslim edilmiştir. Korkyralılar bunun ardından Illyrialıların saldırılarına karşı korunmanın tek yolu olarak gördükleri Romalıların himaye teklifini meclislerinde görüşüp oybirliği ile kabul etmişlerdir.³⁶ Appianos, Demetrios'un Korkyra'nın yanı sıra Pharos'u da haince Romalılara bıraktığını vurgulamaktadır.³⁷ Kısacası Romalılar Korkyralıların dostluğunu kabul ettikten sonra kendilerine rehberlik eden birlikte Apollonia'ya yelken açmışlardır. Bu sırada *consul* Postumius emrindeki 20.000 piyade ve 2.000 süvariyle Brundisium'dan yola çıkmış, bir süre sonra Roma'nın deniz ve kara güçleri Apollonia'da bir araya gelmiştir. Apollonia halkı da Roma'nın himayesine girmeyi kabul etmiştir. Romalıların yaklaştığını duyan Illyrialılar, Epidamnos kuşatmasını yarıda bırakıp kaçmak zorunda kalmışlardır. Böylece Epidamnos'u da ittifaklarına dahil eden Romalılar, Illyria'nın iç bölgelerine doğru ilerleyerek karşılıklarına çıkan Ardialılara boyun eğdirmişlerdir. Bölgede yaşayan halklar -Parthini, Atintani- elçiler göndererek Romalılara dostluklarını sunmuşlardır. Daha sonra Romalılar, yardım etmek üzere, o sırada Illyrialıların kuşatması altında olan Issa Adası'na ilerlemişlerdir.³⁸ Oraya vardıklarındaysa düşmanı kuşatmayı kaldırmaya zorlayıp Issalıları da korumaları altına almışlardır. Bu sırada kıyı boyunca ilerleyen Roma donanması, Illyria kentlerine saldırmış, birkaçını ele geçirmiştir. Fakat Noutria'daki çatışmalar Romalılar açısından yıpratıcı olmuştur. Burada pek çok askeri, komutanlardan bazılarını ve *quaestor*larını kaybetmişlerdir.³⁹ Ancak kayıplara rağmen Illyrialılara ait ganimetleri taşıyan 20 gemiyi

³⁶ Polybios, *a.g.e.*, II. 11. 4-5; Badian, *a.g.m.*, s. 77.

³⁷ Appianos, *a.g.e.*, IX. 2. 7. 19. Pharos hem ekonomik hem de stratejik açıdan önemlidir. Pharos, korunaklı bir koyda mükemmel bir limana sahip olmakla birlikte burası Dalmaçya- İtalya güzergahı üzerinde elverişli bir elverişli konumuyla öne çıkmaktadır (Marjeta Šašel Kos, "The Illyrian King Ballaeus – Some Historical Aspects", *Épire, Illyrie, Macédoine: mélanges offerts au professeur Pierre Cabanes*, Ed. Danièle Berranger, Clermont-Ferrand, 2007, s. 136). Ayrıca bkz. Arthur Eckstein, "Pharos and the Question of Roman Treaties of Alliance in the Greek East in Third Century B.C.E.", *Classical Philology*, 94/4 (1999), s. 412-413.

³⁸ Polybios, *a.g.e.*, II. 11. 7-11.

³⁹ Polybios, *a.g.e.*, II. 11. 12-13; Cassius Dio, *a.g.e.*, XII. 49. 7. Romalıların Noutria'daki ağır kayıplarına bakılırsa burasının kraliçenin yakın etki alanında bir nokta olduğu söylenebilir (Walser, *a.g.m.*, s. 312).

ele geçirmeyi başarmışlardır. Romalıların karadan ve denizden ilerleyişi karşısında Teuta, yanındaki birkaç kişiyle birlikte Kotor Körfezi'ndeki Rhizon'a çekilmiştir. Burası Rhizon nehri üzerinde, denizden uzakta güçlü bir şekilde tahkim edilmiş, küçük ve stratejik bir yerdir. Illyria'daki pek çok yeri ele geçiren *consuller*in, herhangi bir yeri ilhaktan kaçınıp 'bazı müstahkem mevki'leri' geçici olarak Demetrios'un kontrolüne bıraktıkları bilinmektedir. Muhtemelen Romalılar, işgal ettikleri yerleri Demetrios'a vererek onun Roma ile Illyria'daki diğer halklar arasında bir tampon görevi göreceğini düşünmüşlerdir.⁴⁰ Bu durumda Demetrios'un taraf değiştirmesi Teuta için bir ihanet Romalılar içinse bir kazanımdır. Söz konusu gelişmelerden sonra Romalıların deniz ve kara güçleriyle Epidamnos'a çekildikleri anlaşılmaktadır.⁴¹

Gnaeus Fulvius, her iki kuvvetin büyük bir kısmını alarak Roma'ya dönmüştür. Yanında 40 gemi kalan diğer *consul* Postumius ise civardaki kentlerden bir *legio* toplayarak himayeleri altındaki halkları Teuta'ya karşı korumak için Epidamnos'ta kışlamıştır. Romalıların kentleri ve hazine yüklü gemilerini ele geçirmesi Teuta'yı oldukça sarsmış olmalıdır. Kış mevsimi nedeniyle Romalıların geri çekileceğini düşünen ve beklentileri suya düşen Teuta, Demetrios'un Romalılarla iş birliğine devam ettiğini hatta yanındakileri bile kendisine yüz çevirmeye ikna ettiğini fark edince korkuya kapılmış ve sonunda direnmekten vazgeçmiştir. MÖ 228 yılının ilkbaharının başlarında, yanlarında tutsaklar ve asker kaçakları bulunan bir elçi heyetini Romalılara göndererek iyi niyetinin bir göstergesi olarak -Appianos'a göre affedilmeyi dileyerek- esirleri teslim edip barış isteğini bildirmiştir. Sonunda Romalıların üstünlüğünü kabul eden Teuta, yapılan antlaşmayla Romalıların dayattığı her türlü haracı ödemeyi; birkaç yer dışında Korkyra, Pharos, Epidamnos, Issa gibi yerlerden çekilmeyi ve iki silahlı gemiden fazlasıyla Hellenlerin ilgi alanındaki Lissos'un ötesine geçmemeyi kabul etmiştir. Bu antlaşma, Roma ile Illyria arasındaki ilk antlaşmadır ve ilginçtir ki Romalılar Illyria tahtının sahibi olarak Teuta'yı değil Pinneus'i tanımışlardır.⁴² Böylece Romalılar, Brundisium'a giden

⁴⁰ Hammond, *a.g.m.*, s. 7; Petzold, *a.g.m.*, s. 202.

⁴¹ Polybios, *a.g.e.*, II. 11. 14-17; Appianos, *a.g.e.*, IX. 2. 8. 22-23.

⁴² Polybios, *a.g.e.*, II. 12. 2-3; Appianos, *a.g.e.*, IX. 2. 7. 20-21; Cassius Dio, *a.g.e.*, XII. 49. 7; Orosius, *a.g.e.*, IV. 13. 2; Eutropius, *Roma Tarihinin Özeti*, İstanbul, 2007, III. 4; ayrıca bkz. Livius, *a.g.e.*, 20.

ana ticaret hattını kontrol altına almışlardır. Cassius Dio'ya göre Teuta, söz konusu antlaşmadan sonra MÖ 227 yılında tahttan çekilmiştir.⁴³ Teuta'nın ne şartlar altında tahttan çekildiği bilinmemektedir. Hatta Romalıların bu işte bir parmağının olup olmadığı da belirsizdir. Pharoslu Demetrios'un kraliçenin yerine geçmesi bu süreçte Demetrios'un payının olduğunu ve Teuta'nın öldürülmüş olabileceği ihtimalini güçlendirmektedir.⁴⁴

Teuta ile yapılan antlaşmanın ardından Postumius, Akhialılara ve Aitolialılara elçiler göndermiş; elçiler gittikleri yerlerde Adriyatik Denizi'ni neden geçtiklerini ve Illyrialılarla yaptıkları savaşın sebeplerini anlatmışlardır. Sonra da Illyrialılarla yaptıkları antlaşmanın maddelerini okuyarak elde ettikleri kazanımları vurgulamışlardır. İlginçtir ki Romalılar, ifade ettiklerine göre Teuta ile imzaladıkları antlaşmayla Hellenleri büyük bir tehditten kurtarmışlardır. Çünkü Illyrialılar şu ya da bu halkın düşmanı değil, artık herkesin ortak düşmanıdır.⁴⁵ Illyria'ya dair Roma çıkarlarının⁴⁶ elçiler aracılığıyla diğer halklara duyurulması kasıtlı ve zekice hazırlanmış dolaylı bir göz dağıdır.⁴⁷ Romalıların ilk kez bir orduyla Illyria'ya ve Avrupa'nın o bölgelerine ayak basmalarının ve Hellenlerle elçiler aracılığıyla ilk defa diplomatik temasa geçmeleri Kraliçe Teuta'nın Adriyatik Denizi ve civarında izlediği saldırgan politika nedeniyle gerçekleşmiştir.⁴⁸ Bu noktada Teuta'nın öfkesinin Roma'nın Hellas ve Makedonia'ya yönelmesini ve Roma'da imparatorluk sürecini başlatan bir faktör olduğu söylenebilir.⁴⁹

⁴³ Cassius Dio, *a.g.e.*, XII. 49. 7.

⁴⁴ Hammond, *a.g.m.*, s. 10. Teuta'nın tahttan feragat ettiğine ve üvey oğlunun vasilliğini ve yönetimi Pharoslu Demetrios'a bıraktığı görüşüne dair bkz. Petzold, *a.g.m.*, s. 206-207; Šašel Kos, *a.g.m.*, s. 178.

⁴⁵ Polybios, *a.g.e.*, II. 12. 4-6.

⁴⁶ Romalıların, Adriyatik ötesindeki çıkarlarının niteliği ve niceliğini tespit etmek zordur, çünkü diplomatik çıkarların Teuta ile savaştan çok daha öncesine dayandığı bilinmektedir (Danijel Džino, *Illyricum in Roman Politics 229 BC-AD 68*, Cambridge, 2010, s. 49).

⁴⁷ Hammond, *a.g.m.*, s. 9.

⁴⁸ Polybios, *a.g.e.*, II. 12. 7; Badian, *a.g.m.*, s. 81.

⁴⁹ MÖ 229'dan itibaren Roma birlikleri ve donanması ilk kez Balkan Yarımadası'nın batısında görünmeye başladığında Romalıların bölgedeki krallıklara, hanedanlıklara karşı diplomatik yaklaşımları değişmeye başlamıştır. İlişkilerini kazananların yenilenlere üstünlüğü üzerine kurgulayıp "dostluk ve müttefiklik" temelinde bir politika izlemişlerdir (Andrey Vasilyev, "First Steps of The Roman Diplomacy in The Eastern Mediterranean:

Antlaşma ile deniz kıyısındaki stratejik kentler-limanlar Roma himayesine dahil edilirken Teuta siyasi, idari ve ekonomik anlamda güç güç kaybetmiştir.

Sonuç

Hellenler ve Romalıların başlangıçta Illyria hakkında pek bilgi sahibi olmadıkları, Illyrialılarla temasa geçtikleri ölçüde tarihsel süreci kaydettikleri anlaşılmaktadır. Söz konusu halklar arasındaki etkileşimleri, siyasi-sosyal vb. değişimleri çok az dikkate almışlardır. Teuta hakkında bilgi veren antik kaynaklar incelendiğinde olayların genel seyrinin net olduğu söylenebilir. Bu bağlamda antik yazarların savaşın sorumlusu olarak Teuta'yı gördükleri, kraliçeye cinsiyetçi bir üslupla yaklaşp Teuta'yı hor görme ve suçlama eğiliminde oldukları göze çarpmaktadır. Anlatılar, siyasi hesaplardan yoksun, duygularına yenik düşen bir kraliçe imgesine dayanmaktadır. Savaşın çıkış sebebi elçilerin öldürülmesine bağlanarak Romalıların Illyria'ya müdahalesi meşrulaştırılmıştır.

Öte yandan Romalıların Teuta'ya dolayısıyla Illyrialılara müdahalesinin arka planında sadece intikam duygusunun değil askeri, ticari ve ekonomik sebeplerin yattığı açıktır. Çünkü Romalı tüccarların Illyria kıyılarında faaliyet göstermesi, korsan tehdidine karşı kendilerine yapılan şikayetlere duyarsız kalmamaları ve bölgeye garnizonlar yerleştirmeleri Romalıların Adriyatik Denizi ve kıyıları ile ilgilendiklerini göstermektedir. Illyrialıların Adriyatik kıyısı boyunca gücü ve nüfuzu Teuta döneminde çarpıcı bir şekilde artmıştır. Teuta'nın nüfuz alanının genişlemesi de Romalıların çıkarlarıyla ters düşmüştür. Nitekim Teuta ve Romalılar arasındaki temasın sonucunda Illyria halklarından bazıları Romalılara dostluklarını sunarken, Romalılar Adriyatik Denizi'ni kontrol etmede yeni üsler elde etmiş, İtalya'nın doğu kıyılarını ve deniz ticaretini güvence altına almışlardır. Diğer yandan Teuta'nın başta, Adriyatik Denizi'nin karşı tarafındaki -uzaktaki- Roma'yı önemsemediği, en azından bir süre buradan saldırı beklememiş olması ihtimal dahilindedir. Öyle ki Romalılar ordularını gönderdiği sırada Teuta, güvenlik önlemleri almak ya da saldırı planları yapmak yerine Illyria'daki isyancı halklara

boyun eğdirmekle, stratejik açıdan önemli yerleri ele geçirmekle meşguldür. Kısacası, Teuta her ne kadar antik kaynaklar tarafından ardı edilse de aldığı önemli kararlarla tarihe damgasını vuran güçlü kadın olduğu söylenebilir.

Kaynakça

Appianos, *Roman History*, Volume II, Book 9. 2, Translated by B. McGing, Cambridge 2019.

Badian, Ernst, "Notes on Roman Policy in Illyria (230-201 B.C.)", *Papers of the British School at Rome*, 20 (1952), s. 72-93.

Cassius Dio, *Roman History*, Volume II, Books 12-35, Translated by E. Cary – H. B. Foster, Cambridge 1914.

Dell, Harry, "The Origin and Nature of Illyrian Piracy", *Historia*, 16/3 (1967), s. 344-358.

Derow, Peter Sidney, "Kleemporos", *Phoenix*, 27/2 (1973), s. 118-134.

Dragić, Marko, "Hrvatske povijesne i etnološke predaje o ilirskoj kraljici Teuti", *Nova Prisutnost*, 16/2 (2018), s. 279-296.

Džino, Danijel, *Illyricum in Roman Politics 229 BC-AD 68*, Cambridge 2010.

Džino, Danijel, "Appian's Illyrike, The Final Stage of the Roman Construction of Illyricum", *Istrazivanja Journal of Historical Researches*, 27/27 (2016), s. 69-83.

Eckstein, Arthur, "Pharos and the Question of Roman Treaties of Alliance in the Greek East in Third Century B.C.E.", *Classical Philology*, 94/4 (1999), s. 395-418.

Elsie, Robert, *The Early History of Albania, Keeping an Eye on the Albanians: Selected Writings in the Field of Albanian Studies*, London 2015.

Eutropius, *Roma Tarihinin Özeti*, Çeviren Ç. Menzilcioğlu, İstanbul 2007.

Florus, *Epitome of Roman History*, Translated by E. S. Forster, Cambridge 1929.

Gruen, Erich Stephen, *The Hellenistic World and The Coming of Rome*, London 1984.

Güveloğlu, Ali, "Roma Illyria İlişkilerinde İlk Dönem (M.Ö. 230-35)", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 28/46 (2009), s. 305-316.

Hammond, Nicholas, "Illyris, Rome and Macedon in 229-205 B.C.", *The Journal of Roman Studies*, 58/1-2 (1968), s. 1-21.

Holleaux, Maurice, *Rome, La Grèce et Les Monarchies Hellénistiques au IIIe Siècle avant J.-C. (273-205)*, Paris 1921.

Holleaux, Maurice, *Études d'épigraphie et d'histoire Grecques, Volume IV: Rome la Macédoine et l'Orient Grec*, Première partie, Paris 1952.

Livius, *History of Rome*, Volume IV, Books: 8-10, Translated by B. O. Foster, Cambridge 1926.

Orosius, *Seven Books of History Against the Pagans*, Translated with introduction and notes by A. T. Fear, Liverpool 2010.

Pausanias, *Description of Greece*, Volume II, Books 3-5, Translated by W. H. S. Jones – H. A. Ormerod, Cambridge 1926.

Petzold, Karl Ernst, "Rom und Illyrien: Ein Beitrag zur Römischen Außenpolitik im 3. Jahrhundert", *Historia*, 20/2-3 (1971), s. 199-223.

Plinius, *Natural History*, Volume II, Books 3-7, Translated by H. Rackham, Cambridge 1942.

Polybios, *The Histories*, Volume I, Books 1-2, Translated by W. R. Paton, Cambridge 2010.

Šašel Kos, Marjeta, "The Illyrian King Ballaeus – Some Historical Aspects", *Épire, Illyrie, Macédoine: mélanges offerts au professeur Pierre Cabanes*, Ed. Danièle Berranger, Clermont-Ferrand, 2007, s. 125-138.

Šašel Kos, Marjeta, "Illyria and Illyrians", *The Encyclopedia of Ancient History*, Eds. R. S. Bagnall, K. Brodersen, C. B. Champion, A. Erskine, S. R. Huebner, Wiley-Blackell, 2012, s. 1-3.

Šašel Kos, Marjeta, "The Roman Conquest of Illyricum (Dalmatia and Pannonia) and the Problem of the Northeastern Border of Italy", *Studia Europaea Gnesnensia*, 7 (2013), s. 169-200.

Skylaks, *Pseudo-Skylaks, Seyrüsefer*, Çev. M. Arslan, Antalya 2016.

Strabon, *Geography*, Volume III, Books 6-7, Translated by H. L. Jones, Cambridge 1924.

Torr, Cecil, *Ancient Ships*, Cambridge 1895.

Vasilyev, Andrey, "First Steps of The Roman Diplomacy in The Eastern Mediterranean: Development of The Common Political Strategy", *Studia Antiqua et Archaeologica*, 24/2 (2018), s. 221–239.

Walser, Gerold, "Die Ursachen des Ersten Römischen-Illyrischen Krieges", *Historia*, 2/3 (1954), s. 308-318.

Wilkes, John, *The Illyrians*, Cambridge 1992.

Extended Abstract

The ancient history of Illyria has largely been conveyed by Greek and Roman authors. According to the narratives constructed by the authors from their own perspectives, many tribes lived in Illyria. It is understood from the ancient sources that the name 'Illyrians' is a general term used for these various tribes living in a wide geographical area. After the death of Illyrian King Agron (250-231 BCE), his wife Teuta (Τεύτα) ascended to the throne as the regent for his stepson Pinneus. However, since Teuta (ca. 231-227 BCE) was inexperienced in governance, she had to entrust administrative matters to her trusted associates for a certain period.

Detailed information about Teuta's brief reign can be found in the works of Polybius, Appian, and Cassius Dio. Polybius emphasizes that the Illyria-Rome conflict was not to be taken lightly, noting that Teuta's initial action upon taking power was to authorize her men to plunder any ship they encountered; then she assembled a large fleet and launched a great naval expedition. If this information is accurate, it can be inferred that Queen Teuta initiated an authorized form of piracy, and pursued an expansionist and plundering policy.

Teuta's first order to his army and navy in 231 BCE was aimed at the regions of Elis and Messenia in Peloponnese. The Illyrians were able to plunder these mentioned lands easily without encountering any resistance and return. In fact, on their way back, the Illyrians even landed in Phoenicia in Epirus to procure supplies; with the assistance of Gallic soldiers in the city, they managed to capture Phoenicia. The Epeirotes prepared an army to aid Phoenicia; however, they too were defeated by the Illyrians. Phoenicia, being the wealthiest city in Epirus, also served as a significant centre for trade ships passing through the Adriatic. Hence, it can be said that Teuta hoped to expand her influence over sea routes by attacking a strategically important location and consequently aimed to achieve commercial and economic gains.

It is known that the Illyrians had long made a habit of plundering ships coming from Italy and Hellas. The scarcity of the country's rugged and cultivable lands led the Illyrians to turn to piracy to sustain their lives. In fact, piracy was seen as both profitable and reasonable, as trade of products like salt, grain, cattle, and wine was conducted along this route. Therefore, while the Illyrians were in Phoenicia, some of the naval forces separated from the fleet and robbed, killed, or captured many Italian merchants. As complaints about the misconduct of the pirates increasingly grew, the

Senate sent two envoys named Gaius and Lucius Coruncanius to investigate the matter in İlyria (230/229 BCE).

When Teuta received the envoys in her presence, they first spoke about the crimes committed against the Romans. They conveyed that Rome's commercial interests had been harmed and the damages needed to be compensated. Teuta listened the envoys' words, and when the speech concluded, she stated that as a governance, they would not cause any harm to Rome, but she couldn't do anything to stop the activities of the pirates. This anecdote about the unwillingness to prevent piracy emphasizes that due to the limited cultivable lands along the Dalmatian coasts and the overpopulation, the İlyrians were compelled to engage in such raids to secure food and other necessities, that is, to survive. It is possible that the conversation between the envoys and the queen angered Teuta. Consequently, it is reported that as the envoys were about to depart on their ship, Teuta sent her men and had one of the envoys killed. However, the claim that the envoy was killed is questionable; there is also a possibility that the envoy was killed was not killed by Teuta. Probably, the Romans used this as a pretext to declare war on İlyria. In short, considering this situation a just case for the invasion of İlyria, the Romans declared war on the İlyrian queen in 229/228 BCE.

Cassius Dio indicates that when Teuta learned that the Romans had declared war on her, she panicked. While promising to return the captives, she attempted to defend herself regarding those who were killed. Her behaviour suggests that she might not been truthful about her initial statements to the Romans and could have been attempting to buy time or not anticipated an attack from the Romans. However, the events indicate that Teuta was caught unprepared against the Romans. According to Polybius, Teuta, when suitable seasonal conditions for a campaign arose, increased the number of ships in her fleet more than before and issued a significant naval expedition command, sending them not against the Romans, but towards the coasts of Hellas. Some part of the fleet directly set sail for Corcyra, while another part, under the pretext of securing water and supplies, docked at the port of Epidamnos. Despite their intentions to capture Epidamnos, they failed. The commanders hastily departed from there to join the main İlyrian army besieging Corcyra (229 BCE). Polybius' narrative of some of the İlyrian ships separating from the main fleet and sailing to Epidamnos gives the impression that Epidamnos expedition was not a pre-planned siege.

A similar situation occurred in Corcyra as well. The İlyrians disembarked amidst the astonishment of the people and besieged the city. Although he Corcyrians resisted for a while, they eventually had to surrender. A garrison, commanded by Demetrius of Pharos, who was both a vassal of Teuta and the

commander of the forces in Pharos, was stationed in Corcyra. After concluding their affairs in Corcyra, the main fleet set sail again with a larger force, this time for a new attack on Epidamnos (229 BCE). The reason for their attempt to capture Epidamnos was its strategic location along the coast. Holding Epidamnos meant controlling maritime transportation and the related trade. With this victory in Corcyra, Teuta gained control over the sea routes leading to Sicily and Italy through Corcyra.

When Teuta's forces besieged Corcyra and Epidamnos, Roman consul Gnaeus Fulvius, with his fleet of 200 ships acted by sea while consul Aulus (Lucius?) Postumius moved by land. Gnaeus reached Corcyra, and due to the betrayal of Demetrius of Pharos, the Illyrian garrison in the city and Corcyra itself were handed over to the Romans. Meanwhile, consul Postumius set out from Brundisium with his 20.000 infantry and 2.000 cavalry, and Rome's naval and land forces converged in Apollonia. Apollonia and Epidamnos were captured by the Romans; the Ardiaians, Parthinis and Atintanis extended their friendship to the Romans. Along the coast, the Roman fleet attacked Illyrian cities, capturing several of them. Faced with the Romans' advance by both land and sea, Teuta withdrew to Rhizon in the Bay of Kotor with a few people accompanying. The consuls who had captured many places in Illyria temporarily left some fortified positions under Demetrius' control. The Romans hoped that by granting the occupied territories to Demetrius, he would serve as a buffer between Rome and the other peoples of Illyria. Demetrius' change of allegiance was a betrayal for Teuta but a gain for the Romans.

The Roman capture of cities and treasure-laden ships must have greatly shaken Teuta. With the winter season causing her to believe that the Romans would withdraw, and her expectations being dashed, Teuta, realizing that Demetrius continued to collaborate with the Romans and had even convinced those around her to turn against her, gave up resistance. In the early spring of 228 BCE, Teuta sent a delegation of envoys with captives and deserters to the Romans as a sign of goodwill, and asked for peace by offering to surrender the captives. As a result, the first treaty between Rome and Illyria was concluded. Following this treaty, Teuta stepped down from the throne in the year 227 BCE.

The first arrival of the Romans with an army in Illyria, their initial contact with the regions of Europe, and their first interaction with the Hellens through envoys can be attributed to Queen Teuta's aggressive policy in the Adriatic Sea and its vicinity. With the treaty, the strategically important coastal cities and ports were brought under Roman protection, leading to a weakening of Queen Teuta's political, administrative, and economic power.

When examining ancient sources that provide information about Teuta, it can be said that the general course of events is clearly reflected. However, it is evident that the ancient authors often approached the queen with a different way because she was a woman, displaying tendencies to belittle and blame Teuta. The likely reason for this bias is their insufficient understanding of the culture and political organization of the Illyrians. The Roman intervention with Teuta, and thus the Illyrians, had motivations beyond mere revenge; military, commercial, and economic factors also played a significant role. Although Teuta was ignored by ancient authors, it is clear that she was a powerful woman who left her mark on history with her significant decisions.